

ЖАН СОЛОМОНОВ
БОРШ ПО МИТНИЧАРСКИ

chitanka.info

Течаха последните декемврийски дни. Витрините на Лион, който иначе няма претенции да конкурира Лас Вегас, бяха полудели от светлини и реклами. Отвътре излизаха хора, натоварени като шерпи. Така веднъж в годината можех да се насладя на полупразни щандове, което мило ми напомняше неотдавнашното ми социалистическо минало. Носталгията, както е известно, има много измерения.

Лошото в тази отвсякъде бликаща радост бе, че още не знаех и не можех да реша къде и с кого да посрещна Новата година. Във Франция Коледата е свещена дата за семейни събирания, следователно скучни за чужд човек. Затова пък Новата година се посреща шумно и почти задължително в ресторант с приятели. То се знае, от Коледа елхата вече е почнала да завяхва и въобще — разлики колкото искаш. Имах избор между две фамилии. В първата — мъжът беше българин. Голям кулинар и чаровен събеседник. Но по някакви необясними за мен причини цялото семейство пиеше само минерална вода. В дома им не се и пушеше! Като капак на всичкото това имаха един стар проскубан котарак Уиски, който беше въздигнат в ранг „член на семейството“. От това, разбира се, не би ми пукало, ако Уиски нямаше своя чиния и не ядеше с нас на масата. В долния край, все пак...

Във второто семейство — жената беше българка в най-добрия аспект на думата. Атанаска — винаги пълна с весели истории и душа на компанията, Особено когато пееше стари български песни с хубавия си глас. А за туршиите ѝ — да не говорим! Защото именно тя разби мита, че тук не ставало кисело зеле. Ставаше и още как. Затова пък мъжът ѝ беше нейната противоположност. Иначе добронамерен и услужлив, той страдаше от натрапчивата идея, че на чужденците всичко трябва да им се обяснява като на деца със забавено умствено развитие. При това го правеше непрестанно и с мисионерски плам. Неговият принос във веселите ни събирания беше, че научавахме колко по-евтино е да се пазарува от големите супери, а не от малките арабски дюкянчета, или че винаги трябва да носим личните си карти в себе си и да ги показваме на органите на реда при поискване. Отношенията ни особено охладнях, когато след един весел пикник той спря джипа си покрай една слънчогледова нива и най-сериозно ни каза: „Вижте! Това е слънчоглед. От него се прави олиото.“ Звучи като виц, но си е чиста истина. От този ден започнах да го наричам в себе

си, г-н Турнесолов (Слънчогледов) и се виждахме само ако случаят ни събереше.

Та по гореказаните причини съзнателно се умъглих, за да не бъда принуден да измислям опашати лъже за отбиване на нежелани покани. Но нямах нищо в запас. Новата година щеше да започне малко тъжно за мен.

Изведнъж добрият случай ми помогна. Този път в образа на Лариса К. или Риска, както я наричахме помежду си. Вдовица на известен руски дисидент, който малко преди Горбачов беше успял да се изсели във Франция. Мисля, че Международният червен кръст беше помогнал много за това. Риска бе дошла с него. Автор на няколко добре посрещнати книги, той бе оставил на жена си приличен доход, с който тя, без да е богата, нямаше проблеми с насъщния.

След един дълъг и мъчителен траур, Риска се беше затворила в руската си черупка. Дружеше само с руснаци, посещаваше редовно сбирките в църквата „Св. Николай“, строена още от белогвардейците, четеше предимно руски книги, слушаше само руска музика и пазаруваше главно от някой от трите руски магазина, в които имаше всичко, което можеше да се намери и на Арбат. Всъщност в един от тези магазини се бяхме запознали. Благодарение на славянската ми душа и огромния запас от вицове за Чапай и Петка бях радушно приет в нейната компания. Вечерите у Риска имаха само един край. Към полунощ, домакинята взимаше китарата и запяваше с топлия си алт романсите на Висоцки, Аркаша Северний, Окуджава и на кого ли не още. После лягаше на килима и започваше да плаче. После пак запяваше. От парниковия ефект на този си начин на живот, Риска отдавна беше забравила малкото френски, който някога е знаела. Оправяше се. Повече не ѝ и трябваше.

Пиех чай с ром в едно от кафенетата на бул. „Република“, когато Риска стовари до мен 80-те килограма на прелестната си фигура.

— И тази година няма да има сняг. Ужасно, нали!

— Даже тъжно. У нас вече е минус 8, а снегът натрупва още от края на ноември.

— А в Питер е минус 18! — подигравателно сви устни тя. — Снегът, казаха вчера по телевизията, е над два метра! Въобще вие, българите, не знаете какво е истинска зима. Руска зима! Когато бях млада, чупехме леда, за да се къпем в Нева.

— Ти и сега си млада!

— Не се подигравай! Разбира се, че съм млада. Поне много помлада от някои, родени пенсионери. Но новогодишните празници ще трябва да караме без сня-я-яг, чортъ побери! Ти къде си на Нова година?

— Никъде. По-точно не знам.

— Същата песен. Глутницата се разпада. Хората с малки деца заминават по разни ваканции. Останалите двама-трима не ми се ще да ги каня. Вечно са или болни или недоволни. Като си отворят устата, само за болестите си приказват. Слушай! Знам къде ще намерим истинска зима — при Юра и Оля в Женева. Носиш ли си телефона?

След около пет минути шумни целувки и възгласи от рода на: „Ой, мама!“ и „Прелест какая!“, които накараха останалите посетители да ни следят с поглед, Риска ми върна телефона с жест на победител:

— Готово. Ступай!

— Тоест как, така „ступай“?!

— Така! Всичко е готово! Оленка и Юрочка са сами и са очаровани от идеята. Сняг има колкото искаш. Вземи си кожена шапка и ръкавици. Днес е сряда и ще чистя хатата. Четвъртък — пазар. Петък сутрин товарим Голфа ти и на обяд сме при тях в Женева. За шафьор като теб — два часа път. Сега да видим за подарките. Останалото те имат.

— Ясно. Ставаме да ги търсим.

— Няма какво да търсим. Трябва да ги направим. Оличка ме помоли да сготвя флотски борш с месо, какъвто са яли миналата година у дома. Ти пък трябва да направиш от онзи кръглия пирог със сирене и листчетата. Беше го правил последния път когато...

— Баница с късметчета искаш да кажеш. И с монета, нали това?

— Ти знаеш по-добре. Значи, ступай!

Докато си преглътна изненадата, моят Суворов в кадифена пола вече беше платил на келнера и не ми оставаше нищо друго освен да стана. В турските магазини имах трайни връзки, затова даже и цяла българска вечеря беше играчка работа. Само че българското сирене във Франция е гръцко. Викат му „Фета“. Другото — мусака, туршия, халва, имам баялдъ, локум, суджук, баклава — всичко си е на български за голяма наша радост с Али Гьокбелгин, собственика на „моя“ магазин. Времето обаче ме гонеше. Имах само един ден.

Петък 10.00 се паркирах пред тях. След около половин час като всички жени пред път Риска се появи в цялото си северно великолепие: шапка и яка от сребърна лисица, пелерина от зелен лоденов плат, високи ботуши и гигантски сак на колелца. През рамо бе преметнала и пътна чанта. Моят багаж беше едно от онези хитроумни изобретения, наречени гардероб-чанта. Само в него бях успял да събера тавата (осемдесет сантиметра диаметър, донесена от България) с кулинарното си произведение. Вече виждах как я поставям тържествено на масата и с широк жест я завъртам, за да се избират парчетата с късметите!

— Лариса Димитриевна, няма пак се изселвате? — кимнах с уважение към нея и към огромния ѝ търкалящ се денк.

— Дурак! — дари ме тя с прелестна усмивка на сините си като планински езера очи. — Вътре е кастроля самаварка с борш. За да не изстине по пътя, съм я увила в едно одеяло. Претоплен борш има само в казармата! Ясно?

— Тъй вярно!

Свалих задните седалки и за по сигурно покрихме кулинарната прелест с моето яке и Рискиния лоден. Получи се като цигански катун, но кой ти гледа.

Движението не беше тежко и докато се усетим, вече бяхме на швейцарската граница. Започнахме да се опипваме за паспортите си. Забравих да кажа, че по това време няхах френски паспорт, а само карта за десетгодишно пребиваване в страната. С нея може да се пътува свободно в страните от Шенген, но митничарите са винаги повнимателни с такъв род пътници. Лариса, като съпруга на мъжа си, отдавна имаше паспорт със заветните буквички „RF“, но Швейцария, както е известно, не пожела да се съюзи с останалите страни в Европа. Затова, докато през останалите граници се минаваше като през разграден двор без куче, техните чиновници решиха, че трябва да затегнат още повече контрола. Вероятно си въобразяваха, че зад всеки чуждестранен документ се спотайва потенциален враг на тяхната неутрална Хелвения! На всичкото отгоре швейцарците никога не бързат за никъде. Говорят и се движат бавно, защото територията им не е голяма и ха си се забързал, ха си озовал я в Италия, я във Франция. Разбира се, колите се точеха сантиметър по сантиметър и задръстването беше знаменито. Наш проблем! Багажниците отворени, стъклата свалени и двама митничари с овчарски пес на каишка почнаха

да ни обикалят. Чакахме спокойно нашия ред, когато песът, видимо изтерзан от казионната храна, навря муцуна в денка на Риска. Заскимтя жално, даже замаха опашка. Ясно! Свалихме всичко и влязохме вътре „на разговор“ при комисаря. Всъщност те даже бяха двама. Стълбове на закона, които общо надхвърляха 300 килограма и видимо от няколко поколения в семействата си нямаха човек, който да се е усмихвал.

— Поставете чантите си тук, моля — посочи по-украсеният с нашивки — и се отдръпнете до жълтата линия, моля.

За тази сложна фраза дебелакът употреби време и усилия, които видимо го умориха. Затова той си позволи малка пауза. Въздъхна шумно и изтри потното си чело с кърпа. После грижливо я прибра във вътрешния си джоб. Внимателно провери дали добре е закопчал всички копчета на униформата и продължи с напевния си акцент:

— Дайте си документите, моля.

Добре все пак, че бяхме само ние, иначе след това премеждие двойката чиновници щеше да си вземе допълнителна почивка за възстановяване.

— Вие сте българин? — обърна се към мен вторият.

— Да, моля. Всъщност мисля, че там е написано. Вероятно ще намерите и рождената ми дата, както и мястото, където съм се родил.

— Виждам, че е написано — отвърна ми без сянка на раздражение униформеният, — но аз съм длъжен да проверя още веднъж.

Вероятно си мислеше, че има шпиони, които не са в състояние да запаметят толкова богата информация.

— А госпожата е рускиня?

— Да! — отвърна тя, после добави на руски: — „Не се ядосвай, те са такива.“

— Отворете това нещо, моля — посочи вързопа с тенджерата по-старшият.

— Лариса дръпна нервно циповете на сака, разви одеялото, ритна всичко това с ботуш назад и внимателно постави блестящата тенджера под носа на чиновника. Моите почитания, вътре сигурно имаше борш за цял артилерийски разчет.

— Отворете това нещо, моля — пропя отново той, без ни най-малко да увеличи скоростта или да повиши тон. Моята спътница

отвърна с къса казашка ругатня, която маскира с нещо като усмивка. Изпробва клапанчето за парата, за всеки случай, отхлупи капака и се отдръпна, за да се наслади на очаквания ефект. Широчката зала замириша на руски трактир с всичките му прелести. Риска беше всепризнат кулинар. Малкото други „терористи“ около нас започнаха да хихикат приглушено. Чудех се само на кого се смееха? Митничарят гледаше, без да мига, в отворената тенджерата. Вероятно се чудеше да вярва на очите си, или не.

— Какво е това? — отрони гласът в униформа. Промяната в текста беше безспорен признак на усилената му мисловна дейност.

— Борш! — просъска през зъби Лариса.

— Какво е „бб-о-рч“?

Вече не ме сдържаше. Без да крия нищо от кулинарните тънкости, издекламирах рецептата на борша. Накрая, като проява на добра воля, добавих, че е нещо като пот о-фе, за което швейцарецът не можеше да не бе чувал.

— Защо отговорихте Вие, а не госпожата? — беше единствената му реакция.

— Защото госпожата е много развълнувана (за да не кажа бясна), а и не владее достатъчно френски език.

— Госпожата не владее достатъчно френски език, но притежава френски паспорт. Вие не притежавате френски паспорт, но владееете достатъчно френски — просветли по-скоро себе си, отколкото като отговор чиновникът. — Това не е много ясно. „Борч“ също не е ясно! Отворете вашия куфар, моля.

Корабът потъваше бавно, но по график! Място за паника нямаше. Защото докато изнасях уроци по готварство на началника му, помладият вероятно беше натиснал някакъв секретен бутон. От остъклената врата зад него се появи жена с бяла престилка, хирургически ръкавици и количка, пълна с разни инструменти и стъклени бурканчета, блестящи от чистота. Бавно и методично тя разбърка със стъклена пръчица борша, после отля с помпичка в едно бурканче от мистериозната течност. С пинцети взе по две парченца от всеки зеленчук и ги затвори в отделни кутийки. С моята баница процедурата беше много по-проста. Много внимателно, това не мога да ѝ оспоря, госпожата разполови творението ми по дебелина. Белите катастронени листчета и монетата от един лев блеснаха като на длан,

пardon като на баница. Служителката ги събра едно по едно и ги подреди на стъклото пред нея. Напълни някакво миниатюрно бурканче с малко от ароматната смес и погледна очаквателно шефа си. Оставаше, вероятно само да се анализира, стратегическата сплав от която бяха излети съдовете ни. Или кой знае...

— Последвайте ме, моля — проговори най-сетне чиновникът, след като дълго се взира в необичайната си находка.

Ако можех да вярвам на стенния часовник, а бяхме в Швейцария все пак, нашата кулинарна дискуссия беше продължила само двадесет и седем минути. Колко ли можеше да трае още?

Настаниха ни с Риска в друга, много по малка стая без прозорци, в която камерите и микрофоните вероятно бяха повече от теракотените плочки на пода. По едно време, непознат чиновник влезе и ни попита имаме ли пари, за да си платим обяда. Дадохме му някаква банкнота, той ни донесе две целофанени кутии, каквито дават при всеки полет. Направи ми впечатление само, че отстрани на подноса имаше касова бележка със стойността на покупката и с курса на еврото към швейцарския франк. Точността е като благородството — задължава. Не ни оставаше нищо друго, освен да чакаме. Ако имаше нещо сигурно в цялата тази дивотия, то е, че нито един от двамата не бе престъпил закона. От моите листчета с традиционните: „Любов“, „Пари“, „Здраве“ и т.н. никой дешифровчик в света не би могъл да сглоби нищо друго. Най-много да ми поправи руския правопис. А дрогата в Ларискиния борш без водка не хващаше! Гарантирам лично. Ала какво да се прави. Видимо двадесет и първи век беше заобиколил Женевското езеро.

В 19.37 ч. лицето с повечето нашивки се появи. Каза няколко учтиви думи, пожела ни всичко хубаво за настъпващата Нова година и ни върна тенджерата с борша и баницата ми в невъзможно състояние. Подаде ни пликчето с личните ни вещи и документите, като добави, че ни е поръчал такси, което ще ни отведе „където поискаме“, без да плащаме нищо. Те поемат всичко! Лариса му отговори с една умопомрачаваща фраза, която избълва така бързо, та не успях да я проследя до край. Камо ли да я запомня. Ставаше дума за общоизвестния сексуален акт, в който обаче като действащи лица се преплитаха: Дяволът, Бог, още някакви неясни персонажи, както и майката на стария обушар! Дадох си дума да запиша внимателно този

бисер, който по всяка вероятност водеше началото си от татарското нашествие. Позвънихме веднага на полуделите от неизвестността Ларисини приятели и след половин час вече пиехме първата си водка.

Зад прозорците блъскаше вятър и истински сняг. В камината бумтеше истински огън, елхата беше с истински свещи, а не с някакви електрически заместители, каквито слагат тук-там из Европа.

Боршът, естествено беше великолепен, макар и претоплен. Моите късметчета сервирах в красива чинийка под купчина трохи, които все пак се изядоха с апетит и разбиране. Пихме какво ли не и без мярка. Но никой не се напи! В момента, в който някой от компанията клюмваше глава, Лариса или аз започвахме да разказваме историята за митницата, прекъсвайки се един през друг с нови и нови детайли и коментари. Ако ли пък ние притваряхме очи — някой от домакините настояваше, давейки се през смях и сълзи, да чуе още веднъж всичко. „Но този път от самото, самото начало!“

Мисля, това беше най-веселата и най-необикновената Нова година, откакто съм напуснал България. Посрещнахме я чисто по нашенски. Само едно нещо, уви, липсваше за пълното ми щастие — Риска така и не успя да си спомни онази ругатня. Твърдеше, че ѝ било дошло спонтанно, така отвътре, от все сърце.

Дали пък да не ѝ предложи да занесем пак борш и баница в Женева? На митницата може и да си я припомни.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.